

**Київський національний університет
імені Тараса Шевченка**

**ПРОБЛЕМА ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ
НАУЦІ: РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

*Тези доповідей Четвертої Міжнародної
конференції молодих науковців
26 – 28 вересня 2001 року*

Київ – 2001

Редакційна колегія:
Булатевич Н.М. (магістр, КНУ ім.Т.Шевченка),
Масієнко Ю.О. (асп. 2 р.н., КНУ ім.Т.Шевченка)

До збірника увійшли тези доповідей учасників Четвертої Міжнародної конференції молодих науковців "Проблема особистості в сучасній науці: результати і перспективи досліджень". В тезах представлені основні напрямки вивчення особистості в психології, соціології, філософії, економіці, історії, літературі.

В збірник включені тези докладов учасників Четвертой Международной конференции молодых ученых "Проблема личности в современной науке: результаты и перспективы исследований". В тезисах представлены основные направления изучения личности в психологии, социологии, философии, экономике, истории, литературе.

Редакційна колегія висловлює *щирю подяку* особам, без допомоги яких ця збірка могла би не з'явитися на світ:

Проф. Гондюлу В.П., проректору КНУ ім. Тараса Шевченка,
Проф. Плахотнік О.В., заступнику декана ф-ту соціології та психології з наукової роботи.

Окрема подяка Ігорю Бойку за його роль у вирішенні матеріальних питань

ДО ПИТАНЬ

Зростаюча роль мов, яка детермінує на інтернаціональній психології.

Як казав Ельс характерні для кожної своєю суттю досі народу, який засто

Лингвостихологія оволодіння інтелекту оволодіння інтелекту

Дана наука на мовленнєвої діяльності закономірності оскільки роль різних психічних діяльністю (Щербат

Мова є засобом

1) сп

II номіналі

2) уз

категоріал

3) оп

4) ро

5) за

думок, во

6) р

задач (Зим

Мова є практич

є вираженням суб'

Кожний індиві

він належить від

інших поколінь. О

Для проверки изложенных выше теоретических положений мы провели исследование, в котором приняли участие более 60 студентов-гуманитариев киевских вузов. Им предлагалось на чистом листе бумаги написать о себе так, чтобы было понятно, что речь идет о каждом из них конкретно. После этого им предлагалось оценить, насколько им удалось «самовыразиться» и написать свои впечатления о проделанном задании. В результате нам удалось установить, что приблизительно половина испытуемых склонны осмыслять себя и свою жизнь с помощью литературных жанров, причем для юношей более характерно использование «романтических» схем, а для девушек – «комедийных». Эти культурные коды довольно удобны в «смыслотворческой работе», поэтому многие из «сюжетников» были очень довольны выполненным заданием и самими собой.

Приблизительно 15% испытуемых использовали поэтические приемы – писали обыкновенные стихотворения, белые стихотворения или поэтические прозаические зарисовки. Они все недовольны полученным результатом, поскольку поэзия – это код, обладающий наибольшим творческим потенциалом, однако он и наиболее сложно воплотим.

Оставшиеся тексты представляли собой сухие автобиографии, написанные либо для «отписки», либо по причине несформированности «я-текста».

В сущности, можно сделать вывод, что авторы, создавшие актуализированные «я-тексты», принадлежащие первым двум типам, могут вступать с продуктивным диалог с окружающим миром, в то время, как оставшиеся – это всего лишь потребители.

Назарук О.М. (Київ)

НАРАТИВ ЯК ФОРМА ВІДОБРАЖЕННЯ ДОСВІДУ ДИТИНИ.

Наратив як феномен та предмет дослідження останнім часом займає все більш значне місце в психології та гуманітарних науках. Набуває популярності ідея наративізації свідомості, досвіду особистості, тобто здатності описати себе та свій життєвий шлях у вигляді єдиної розповіді, що будується за законами жанрової організації художнього тексту (Калмикова Є.С., Мергентайлер Е., 1996, 1998; Чепелева Н.В., 1996, 1998; Автономова Н.С., 2000; Брокмейер Й., Хараре Р., 2000).

Вибудовуються нові можливості розуміння та обмірковування важких та диференційованих контекстів особистого досвіду, різних форм життєдіяльності особистості, сутність яких полягає, можливо, у тому, що суб'єктивні переживання трансформуються в рефлексивні

змісти в момент їх розгортання, означення та опредмечення в формі розповіді.

Автобіографічна розповідь стає для людини способом відтворення не просто відчуття фактичної реальності пережитої події минулого, а саме об'єктивації її як особливої реальності, структурного компоненту власної особистості, названої терміном "досвід". Саме тому в становленні та розвитку особистості досить важливе місце займають ранні спогади, в яких міститься фундаментальна оцінка людиною самої себе та свого становища. Ранні спогади людини це – перше узагальнення явищ, перший символічний вияв самого себе і тих вимог, які до неї пред'являються (А. Адлер, 2000).

"Розповідь про себе", позначена нами як "аутонаратив", містить не тільки ранні спогади емоційно забарвлених подій (які набули стану значних та переворотних), не тільки діючі особи та сюжет (який еволюціонує в часі), а ще й формує такий невід'ємний компонент розвитку особистості, як життєвий досвід, тобто рефлексію вражень від подій як основу наступних екзистенціальних вмінь, з яких складається мистецтво жити.

Досвід особистості, його присутність в ранніх спогадах, його розуміння, дає можливість вибору власної життєвої мети та інших пріоритетів, які в подальшому визначають стиль життя. І навіть у метафоричній формі зміст ранніх переживань відображає життєвий стиль (А. Автономова, 1988; А. Адлер, 2000).

Саморозповідь, в формі тексту-нарративу, відображає стихійно виникненні імпліцитні способи пізнання світу, на основі якої структурується наше сприйняття світу та самих себе, упорядковується досвід. Наявність в ній знань, умінь, навиків, подій минулого, цінностей та структур досвіду не дає можливості особистості змінити обставини її розвитку, але ж дозволяє зробити інше: змінити уявлення про себе.

Зазначимо, що досвід, особистість та культура пов'язані відносинами еквівалентності: частина рівноцінна цілому. Психологічний досвід укорінений в універсумі культури (Воробйова Л.І, Снегір'ова Т.Н., 1990; Лактіонов А, 1998; Нуркова В., 2000), тому людина як соціальна істота, залежна від способів та правил існування в середовищі в рамках певної культури. На суб'єктивно значущі події та переживання ніби накладається категоріальна сітка структур самосвідомості особистісних та культурних вимог, цінностей, інтеріоризованих норм, в той час як екстеріоризація пережитого в формі розповіді служить засобом самопред'явлення особистості світу.

Система уявлень про оточуючий світ, про своє життя і про те, що з ним пов'язано, про значущих інших і т.п. знаходить відображення саме в аутонарративі.

Можна говорити про те, що вищезазначене є знаковою основою формування Я-концепції та стимулом для вибору лінії розвитку особистості. Якщо ранні спогади – це суб'єктивна стартова точка, початок автобіографії, яку для себе створює людина, то послідовне перераховування подій (за зростанням) можна вже назвати історією життя. Процес розвитку проходять всі живі істоти, але ж тільки людині дано мати свою історію (Рубінштейн С.Л., 1978). Існування останньої виконує час від часу психотерапевтичну функцію. Вона служить важливим психологічним засобом, який забезпечує підтримання особистісної ідентичності, психологічної totoжності особистісного "Я", яке проходить через різні періоди свого розвитку (А. Адлер, 2000).

В літературі існує припущення, що особистісний досвід може бути зафіксований у вигляді тексту-нарративу, в якому відображені не тільки події життя людини, а ще його особистісні характеристики (Я-концепція, ціннісні орієнтації, життєві плани і перспективи та ін.), що особливо важливе саме в дитячі роки (Альбуханова-Славська К.А., 1990; Анциферова Л.І., 1993; Калмикова Є.С., Чеснова І.Г., 1996; Чепелева Н.В., 1998; Автономова А., 2000).

Наумкина С.М. (Одесса)

СТРАТЕГИЯ РАЗУМА И ЭКОЛОГИЯ ЧЕЛОВЕКА.

Возникновение в процессе естественного развития Разума, обретение материей способности познавать самое себя, видеть себя «со стороны» привели к появлению и новых «алгоритмов эволюции», резко ускоривших все процессы развития на Земле. И не просто ускоривших, но и существенно раздвинувших рамки эволюции.

Возможности Разума, его активность не могут не быть согласованы с законами того мироздания, которое само создало Разум. И наука постепенно, но все ускоряющимися темпами открывает и новые возможности Разума и познает тем самым его пределы.

Границы допустимого, то есть границы той деятельности, которая порождается Разумом, определяются не только законами природы, не только объективными факторами, но и факторами «субъективными», поскольку Разум имеет своего носителя – Человека. Поэтому стратегия Разума – это прежде всего стратегия обеспечения будущего человечества.

Реализация любви
индивидуального
человека, а с
экономической, систем
действий, наши жизни
специальными опреде
можно назвать «нравс
Будущность чело
биологического вида
глубоко и полно м
«исчерпана» и наско
следовать ему. В этом
гуманизма. Думается
связывается одной из ва
По мере изучения пр
мы начинаем понима
возможностями поня
на наши действия биз
значий и последоват
мы сможем все более
Значительно сложнее
эти данные науки, пол
канонам. Как сделать
«кооператив»? Чтобы о
Так постепенно и
проблема современно
это проблема пробл
представляет собой е
что значит счастье Че
обо всем этом думали
Сегодня «проблема
или этический харак
значение, поскольку
«нравственного импер
и сделать его, поло
достоянием человече
на научное понимание
Экологический криз
нашего столетия при